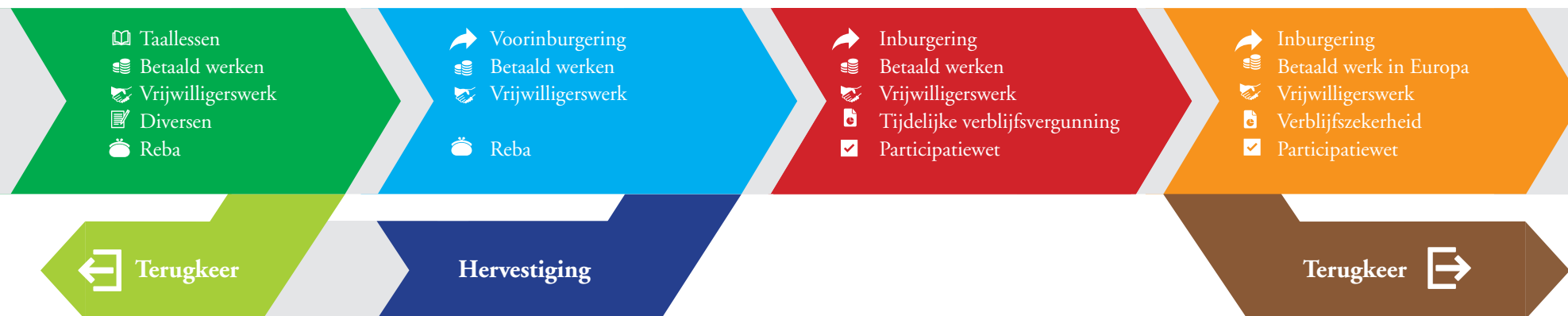

Fase 1: Asielprocedure

Fase 2: Statushouder in azc / gva

Fase 3: Statushouder in gemeente

Fase 4: Toekomstperspectief

Van azc naar een baan

De Nederlandse regelgeving over en praktijk van arbeidsmarktintegratie van vluchtelingen

In deze factsheet presenteren wij het traject dat vluchtelingen in Nederland afleggen vanuit het asielzoekerscentrum (azc) naar een baan of ondernemerschap. Het traject van azc naar een baan is onderverdeeld in vier fases: de asielprocedure, de statushouder in het azc, de statushouder in de gemeente, en tot slot de statushouder in Nederland op de langere termijn, waarbij de betekenis van regelgeving op het toekomstperspectief van vluchtelingen centraal staat. Iedere fase wordt beheerst door andere regelgeving. Iedere fase kent risico's en praktische belemmeringen. Voor een gedetailleerde analyse van regelgeving en praktijk verwijzen wij naar het rapport 'Van azc naar een baan'. Hier staan eerst de belangrijkste vier (van 19) aanbevelingen uit ons rapport. Daarna presenteren wij per fase een overzicht van

enkele cijfers en de belangrijkste regelingen in het traject dat de vluchteling aflegt van azc naar een baan.

Belangrijkste aanbevelingen:

- 1) Vluchtelingen in de asielprocedure moeten na twee maanden kunnen werken om vacatures voor kennismigranten of waarvoor geen Nederlands aanbod beschikbaar is te vervullen.
- 2) Voor vluchtelingen in de asielprocedure en in het azc/gva zijn de financiële, administratieve en praktische drempels om te werken te hoog, die drempels moeten worden weggenomen om integratie te bevorderen en het risico op zwartwerken, onderbetaling en eventueel uitbuiting te verkleinen.
- 3) Nederland moet naar een geïntegreerde aanpak van (arbeidsmarkt)integratie waarbij

statushouders in het azc/gva en daarna in de gemeente inburgeren, leren en/of werken op het eigen niveau kunnen combineren.

4) Aan statushouders en potentiële werkgevers kan meer toekomstperspectief geboden worden door werkenden eerder verblijfszekerheid te geven in Nederland en in de Europese Unie.

Aanpassingen in regelgeving kunnen bijdragen aan een betere integratie van de Nederlandse samenleving en vluchtelingen. Maar ook zonder nieuwe regelgeving kan al veel worden bereikt. Vele initiatieven om de arbeidsmarktintegratie van vluchtelingen te verbeteren zijn ontwikkeld. In 2017 wordt verder gewerkt aan verbetering van het traject van azc naar een baan.

Colofon

Auteurs:

Dr. mr. Tesseltje de Lange (UvA/UvT)
Mr. drs. Elles Besselsen (UvA)
Soumaya Rahouti (UvA)
Prof. dr. mr. Conny Rijken (UvT)

Contact:

T.delange@uva.nl

Grafisch ontwerp:

drs. Paul van Elk

Factsheet bij het rapport Van azc naar een baan. De Nederlandse regelgeving over en praktijk van arbeidsmarktintegratie van vluchtelingen, Universiteit van Amsterdam, februari 2017.

Fase 1: Asielprocedure

Fase 2: Statushouder in azc / gva

Fase 3: Statushouder in gemeente

Fase 4: Toekomstperspectief

Aantal in Nederland gedane asielaanvragen

	2015	2016
Syrische Arabische Republiek	18.677	2.158
Albanië	1.005	1.664
Eritrea	7.359	1.497
Marokko	80	1.271
Afghanistan	2.550	1.026
Algerije	41	980
Servië	436	938
Irak	3.009	888
Iran (Islamitische Republiek)	1.884	884
Georgië	256	578
Anderen	7.796	6.287
Totaal	43.093	18.171

Bron: IND

Taallessen

Voorwaarden: kansrijke asielzoekers (uit Syrië en Eritrea) krijgen sinds kort meteen taallessen.

Betaald werken

Tijd: na zes maanden
Cijfers: 2016: 51 twv's verleend en 33 twv's geweigerd

Het is tegenwoordig maar een relatief kleine groep asielzoekers die meer dan zes maanden in procedure is (eind 2015 waren dit er 605). Dat was tien jaar geleden heel anders. De IND heeft de doorlooptijden aanzienlijk verbeterd.

Voorwaarden: na zes maanden in asielprocedure mag er, mits de werkgever beschikt over een tewerkstellingsvergunning van het UWV, max. 24 weken gewerkt worden. In andere landen kan dat al eerder: Zweden - direct, Duitsland - na 3 maanden, België - na 4 maanden. Nederland is het enige land in de EU dat de arbeidsduur beperkt tot 24 weken. Die beperking is waarschijnlijk in strijd met de Europese Opvangrichtlijn.

Handhaving Wet arbeid vreemdelingen

Als een asielzoeker werkt zonder dat de werkgever een vrijwilligersverklaring of tewerkstellingsvergunning van het UWV heeft is dit een overtreding van art. 2 Wet arbeid vreemdelingen. Wordt dit door de Inspectie SZW geconstateerd dan kan de Minister van SZW een bestuurlijke boete opleggen van 2.000 euro - 8.000 euro. LET OP: de Wet arbeid vreemdelingen hanteert een ruim werkgeversbegrip, ruimer dan in het arbeidsrecht. Dat betekent dat iemand al werkgever is als hij een vreemdeling in de gelegenheid stelt te werken, ook al betaalt hij daar niet voor.

Risico

Bij het stimuleren van (vrijwilligers)werk door asielzoekers moet een balans getroffen worden tussen het bevorderen van hun economische zelfstandigheid én het risico van misbruik door hen allerlei gewoonlijk betaald werk 'gratis' te laten doen.

Vrijwilligerswerk

Tijd: direct
Cijfers: Aantal vrijwilligersverklaringen afgegeven door UWV 2015: 10 per jaar 2016: 10 per maand NB. Dit aantal is per organisatie en zegt niets over het aantal vrijwilligers.

Vrijwilligerswerk leidt zelden direct tot betaald werk maar werkgevers zullen wel eerder geïnteresseerd zijn in mensen die actief bezig zijn.

Voorwaarden: vrijwilligerswerk mag gedaan worden mits bij het UWV een vrijwilligersverklaring is aangevraagd. Dit kunnen alleen non-profit organisaties doen. Het werk moet gebruikelijk door vrijwilligers worden verricht, en de verklaring moet de precieze werkzaamheden omschrijven. LET OP: Een verklaring voor koffieschenken in een verzorgingstehuis geldt niet ook voor wandelen met ouderen

Diversen

Tijd: na zes maanden

Voorwaarden: om legaal te kunnen werken moet de asielzoeker zijn ingeschreven in de Gemeentelijke Basisregistratie Persoonsgegevens (GBP), een BSN aanvragen en een bankrekening openen.

Reba

De Europese Opvangrichtlijn bepaalt dat lidstaten een bijdrage voor de opvang kunnen vragen, bijvoorbeeld wanneer een asielzoeker 'een redelijke tijd' gewerkt heeft.

Zie fase 2: statushouder in azc/gva

Fase 1: Asielprocedure

- Taallessen
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk

Nederland moet in totaal 5950 (kansrijke) vluchtelingen opnemen, 3800 uit Griekenland en 2150 uit Italië. Tot nov. 2016 zijn 742 vluchtelingen gehervestigd

Fase 2: Statushouder in azc / gva

- Voorinburgering
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk
- Reba

Hervestiging

Fase 3: Statushouder in gemeente

- Inburgering
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk
- Tijdelijke verblijfsvergunning
- Participatiewet

Fase 4: Toekomstperspectief

- Inburgering
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk
- Verblijfszekerheid

“Verblijf in azc/gva mag geen belemmering zijn voor een statushouder om te starten met integratie”

Terugkeer

Europese Kwalificatierichtlijn

De Europese Kwalificatierichtlijn verplicht Nederland om ervoor te zorgen dat statushouders daadwerkelijk toegang krijgen tot de arbeidsmarkt en tot integratievoorzieningen. Er moet ook rekening worden gehouden met hun speciale behoeften en specifieke integratieproblemen.

Voorinburgering

Tijd: Voorinburgering cursus van 8 weken, 24 uur per week

Voorinburgering bestaat o.a. uit taaltraining verzorgd door het COA. In 2016 flink uitgebreid, inclusief arbeidsmarktscreening voor koppeling aan een gemeente met kans op werk. Deelname is vrijwillig.

Betaald werken

Vrije toegang tot de arbeidsmarkt, geen tewerkstellingsvergunning verplicht. De toeleiding naar arbeid is versnipperd. Gemeenten screenen of subsidiëren organisaties die arbeidsmarkttoeleiding organiseren. Op dit punt zijn er grote verschillen tussen gemeenten. Voor het bouwen van een netwerk is het goed als de statushouder woont in de toegewezen gemeente

Vrijwilligerswerk

Geen vrijwilligersverklaring vereist. Een vergoeding voor vrijwilligerswerk hoeft niet aan het COA te worden afgedragen.

Wonen in azc/gva

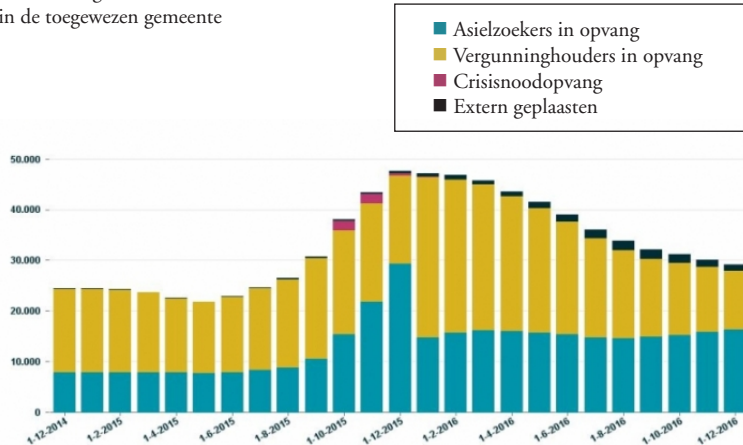

In afwachting van een woning in de gemeente, verblijven statushouders in een azc of gva-woning. In 2016 gold het Gemeentelijke versnellingsarrangement. Statushouders kunnen maximaal 24 maanden worden gehuisvest in een tijdelijke GVA-woning in de gemeente.

In deze tussenfase ontvangt de statushouder een „voorliggende voorziening” in de zin van de Participatiewet, bestaande uit wekelijks onderhoudsgeld en een mogelijke vergoeding voor buitengewone kosten.

De tussenfase biedt mogelijkheden om statushouders en de Nederlandse samenleving op elkaar voor te bereiden.

11.287 statushouders wonen in azc (eind dec 2016)

Bron: COA

Reba

Cijfers: COA ontving van asielzoekers en statushouders: 2014 178.000 euro en in 2015 109.000 euro.

In Nederland moet de werkende asielzoeker en statushouder wonend in een azc/gva alle inkomsten direct melden aan het COA. Wat hij van zijn werk overhoudt, hangt af van de gezinssamenstelling. Dit volgt uit twee regelingen: de Rva en de Reba. Er geldt een vrijstelling van 25% van het loon, met een maximum van € 196 (Reba, artikel 5, lid 3 en 4). Alleen als veel uren gewerkt wordt is een baan financieel echt interessant. Naast financiële redenen heeft een vluchteling ook andere redenen om te werken, zoals het opbouwen van een netwerk.

“Niet alle gemeenten voeren hetzelfde beleid ten aanzien van vluchtelingen. Dat is verwarrend en werkt rechtsongelijkheid in de hand.”

Inburgering

Een statushouder is zelf verantwoordelijk voor het inkopen van een inburgeringscursus maar kan dit niet zonder hulp. De inburgeringscursus is in de praktijk niet goed te combineren met werk.

Voor het betalen van de cursus kan de statushouder een lening krijgen van DUO. Als hij binnen drie jaar slaagt wordt de lening kwijtgescholden (zie ook fase 4). De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft bepaald dat de Minister van SZW uit eigen beweging moet nagaan of onverkorte toepassing van de Wet Inburgering in een individueel geval wel in overeenstemming is met Europees recht (ECLI:NL:RVS:2017:35)

Vrijwilligerswerk

Of vrijwilligerswerk statushouders naar betaald werk leidt is niet bekend. Toekomstig onderzoek moet dit uitwijzen.

Betaald werken

De Kwalificatierichtlijn verlangt van Nederland dat statushouders daadwerkelijk, en niet alleen juridisch, toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Onderwijs, inburgeringscursus en werk moeten daarom te combineren zijn.

Sommige gemeenten hanteren bij de uitvoering van de Participatiewet een work first benadering waarbij statushouders zo snel mogelijk aan het werk worden geholpen. Dat is dan vaak tijdelijk en ongeschoold werk en het hoeft niet aan te sluiten op hun kwalificaties of ambities. Andere gemeenten willen mensen met een uitkering juist meer vrijheid geven om zelf werk te vinden of hen intensiever begeleiden naar een baan die past bij hun ambities.

Tijdelijke verblijfsvergunning

Een verblijfsvergunning asiël wordt afgegeven voor vijf jaar, het is een tijdelijke vergunning. De vergunning kan o.a. worden ingetrokken als het weer veilig is in het land van herkomst. Onderzoek toont aan dat vluchtelingen met een tijdelijke status minder kans hebben op het vinden van een baan, dan vluchtelingen die een permante status hebben. Werkgevers zijn terughoudender te investeren in een werknemer van wie niet zeker is of hij of zij wel in Nederland mag blijven.

Diplomawaardering

Een buitenlands diploma kan via het Informatiecentrum Diplomawaardering (IDW) gewaardeerd worden. Buitenlandse diploma's worden met het Nederlands onderwijssysteem vergeleken. Vaak worden buitenlandse diploma's lager ingeschaald, er is dan sprake van deskilling. Om op het oude niveau te kunnen werken moet betrokkene opnieuw naar school. Werkervaring wordt in een diplomawaardering niet meegewogen.

Fase 3: Statushouder in gemeente

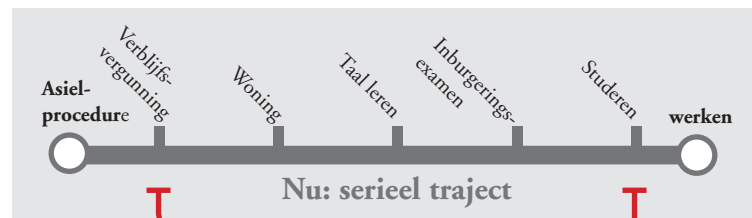
- Inburgering
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk
- Tijdelijke verblijfsvergunning
- Participatiewet

Fase 4: Toekomstperspectief

- Inburgering
  - Betaald werk in Europa
  - Vrijwilligerswerk
- Eind 2016 zijn 40.289 statushouders met voorrang in gemeenten gehuisvest.**

Terugkeer

Een geïntegreerde benadering doet recht aan de opdracht neergelegd in de Kwalificatierichtlijn om toegang tot de arbeidsmarkt en integratievoorzieningen te faciliteren.

Participatiewet

Tijd: CBS: Tussen begin juli 2015 en eind juni 2016 zijn er in de bijstand per saldo 13 duizend Syriërs en 2 duizend Eritreeërs bijgekomen.

Cijfers: Het aantal statushouders uit Syrië en Eritrea met een uitkering nam tot juni 2016 iets af (Bron: CBS).

Naast begeleiding van de statushouder zijn prikkels nodig voor werkgevers om de extra begeleiding of lagere prestaties te compenseren. Arbeidsmarktintegratie van statushouders is, net als re-integratie, tweerichtingverkeer.

Het UAF heeft met 26 gemeenten convenanten afgesloten, waardoor statushouders met behoud van uitkering kunnen studeren. De behoefte in de praktijk aan dit soort convenanten laat zien dat standaard toepassing van de Participatiewet op statushouders knelt.

“Werken is een bewijs van integratie. Werkende statushouders zouden daarom van (delen van) het inburgeringsexamen vrijgesteld moeten worden.”

Handhaving inburgeringsplicht

Tijd: examen behaald binnen 3 jaar
Cijfer: van de statushouders uit 2013 is in 2016 30% geslaagd.

Wanneer een statushouder niet binnen drie jaar na statusverlening slaagt voor het inburgeringsexamen riskeert hij een geldboete én moet hij de eventueel ontvangen geldlening voor het betalen van de cursus aan DUO terugbetalen. Omdat hij dan ook niet voldoet aan de taaleis van de Participatiewet kan op de uitkering gekort worden. Vreemdelingen die naar Nederland komen als student of arbeidsmigrant zijn vrijgesteld van de inburgeringsplicht, maar een statushouder die studeert of werkt krijgt om die redenen geen vrijstelling van de inburgeringsplicht.

Vrijwilligerswerk

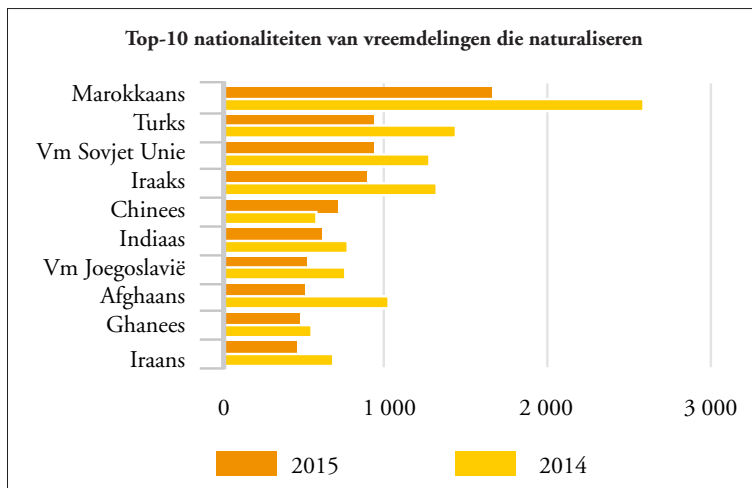

Als de asielstatus wordt ingetrokken, bijvoorbeeld omdat het weer veilig is in het herkomstland, kan het helpen als de statushouder al die jaren vrijwilligerswerk heeft gedaan, zo blijkt uit jurisprudentie ECLI:NL:RBDHA:2016:10494. (Vrijwilligers)werk kan een vorm van private life in de zin van artikel 8 EVRM zijn.

Betaald werken in Europa

Een statushouder wil misschien in een ander EU land gaan werken. Een Nederlander mag als Unieburger in andere EU landen werken. Een statushouder mag dus pas werken in een ander EU land als hij of Nederlander is geworden, of - zij het onder beperkingen - als hij de Europese verblijfsvergunning voor een langdurig ingezetene heeft. Het advies om (werkende) statushouders eerder een recht om te werken in andere EU lidstaten te geven is niet door de Europese Commissie opgepakt.

Bron: CBS

Fase 3: Statushouder in gemeente

- Inburgering
- Betaald werken
- Vrijwilligerswerk
- Tijdelijke verblijfsvergunning
- Participatiewet

Fase 4: Toekomstperspectief

- Inburgering
- Betaald werk in Europa
- Vrijwilligerswerk
- Verblijfszekerheid
- Participatiewet

Terugkeer

Verblijfszekerheid

Cijfers: Afgegeven verblijfsvergunning asiel onbepaalde tijd:

2014:	7.750
2013:	5.450

Bron: IND

Mits de statushouder geslaagd is voor het inburgeringsexamen kan hij of zij na 5 jaar verzoeken om naturalisatie tot Nederlander, om een Europese verblijfsvergunning als langdurig ingezetene of een nationale verblijfsvergunning asiel onbepaalde tijd aanvragen.

Op de achterzijde van een verblijfsdocument staat of een werkgever een tewerkstellingsvergunning nodig heeft voor een vreemdeling

Participatiewet

De Centrale Raad van Beroep heeft bepaald dat de intrekking van een verblijfsvergunning met terugwerkende kracht niet leidt tot het intrekken of terugvorderen van de verleende bijstand. Dat zou in strijd zijn met de materiele rechtszekerheid, omdat betrokkene ten tijde van het ontvangen van de bijstand nog niet kon weten dat hij die ten onrechte ontving.
 ECLI:NL:CRVB:2015:4831

